

COMITETUL PENTRU DREPTURILE PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI

Organizația Națiunilor Unite

Palais des Nations, 1211 Genève, Elveția

Vă mulțumim pentru oportunitatea de a asista Comitetul pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități în pregătirea Comentariului General nr. 6 la articolul 5 al Convenției pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități.

PRO VITA (București) este o organizație independentă, cu sediul în România care își propune promovarea unei culturi a vieții, bazate pe respectul pentru demnitatea umană și drepturile omului. PRO VITA (București) își urmărește obiectivele prin educație, cercetare și consiliere juridică și litigii precum și prin asistență umanitară și advocacy. PRO VITA (București) este membră asociată a SALLUX (fostă Fundația pentru Politici Creștine în Europa) și membră a Uniunii Internaționale pentru Abolirea Surogației. Organizația este acreditată la Camera Deputaților din România și înregistrată în Registrul de Transparență al Comisiei Europene. Ne numărăm printre organizațiile consultate în procesul legislativ intern și am intervenit în diverse litigii pe lângă instanțele naționale sau internaționale, inclusiv pe lângă Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Darul Sunetului este o organizație independentă, cu sediul în România care se ocupă în mod specific de reprezentarea intereselor persoanelor cu handicap auditiv și de vorbire.

Sperăm că intervenția noastră va fi considerată utilă de Comitet.

Cu deosebită considerație,

Bogdan Stanciu

Președinte,
Asociația PRO VITA (București) și
Asociația Darul Sunetului

OBSERVAȚII

pe marginea proiectului de Comentariu general nr. 6 la
articolul 5 al Convenției pentru Drepturile Persoanelor cu
Dizabilități

Cuprins

Introducere

Egalitate și non-discriminare

**1. Protecția egală a copiilor cu dizabilități contra discriminării pe bază de vârstă sau
naștere**

2. Protecția egală a copilului cu dizabilități contra discriminării pe bază de sex

Concluzii

Introducere

În conformitate cu Articolul 5 (1) și (2) al Convenției pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități¹, în continuare Convenția, Statele-părți recunosc că toate persoanele, inclusive cele dizabile, sunt egale în fața legii și sunt îndreptățite, fără discriminare, la protecție egală și beneficiu egal al legii. Aceste enunțuri sunt interpretate în acord cu prevederile Preambulului, care arată că Statele-părți sunt preocupate de dificultățile cu care se confruntă persoanele cu dizabilități care sunt subiect al unor forme de discriminare multiplă sau agravată bazată pe rasă, culoare, sex, limbă, religie, orientare sau opinie politică, origine națională, indigenă sau socială, vârstă, statut la naștere sau alt statut (Convenția, Preambulul). Non-discriminarea este unul din principiile Convenției (Art. 3 (b)).

Egalitate și non-discriminare

1. Protecția egală a copiilor cu dizabilități contra discriminării pe bază de vârstă sau naștere

Există o nevoie puternică de **protejare a copiilor cu diagnostic prenatal de dizabilitate**. Convenția pentru Drepturile Copilului (CDC) recunoaște explicit această nevoie: copilul, data fiind imaturitatea sa fizică și mentală, are nevoie de protecție și îngrijire specială, înainte ca și după naștere (CDC, Preambulul; Declarația Drepturilor Copilului, Preambulul). Convenția are în vedere problema aceasta în contextual dizabilității: copiii cu dizabilități ar trebui să se bucure de exercitarea deplină a drepturilor omului și libertăților fundamentale pe o bază egală cu ceilalți copii (Convenția, Preambulul).

În continuare, Statele reafirmă că fiecare ființă umană are dreptul inerent la viață și că va lua toate măsurile necesare pentru a asigura exercitarea efectivă a acestuia de către persoanele cu dizabilități, la egalitate cu ceilalți (Convenția, art. 10). Mai mult, **dreptul la viață este un drept care nu trebuie interpretat într-un sens restrâns** (Comitetul ONU pentru Drepturile Omului, proiectul de Comentariu General nr. 36 la articolul 6 al Pactului Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice, adoptat în cea de-a 120-a sesiune plenară, par. 3) și **trebuie respectat și asigurat fără distincție de vreun fel, inclusiv pe criterii precum nașterea sau vârsta**.

Protecțiile legale pentru dreptul la viață trebuie aplicate egal tuturor indivizilor și cu garanții egale contra tuturor formelor de discriminare. Orice privare de viață bazată pe o formă de

¹ UN General Assembly, *Convention on the Rights of Persons with Disabilities: resolution adopted by the General Assembly*, 24 Jan 2007, A/RES/61/106, <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRPD/Pages/ConventionRightsPersonsWithDisabilities.aspx>.

discriminare în lege sau în fapt este *ipso facto* arbitrară prin natura sa (Comitetul ONU pentru Drepturile Omului, proiectul de Comentariu General nr. 36 la articolul 6 al Pactului Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice, adoptat în cea de-a 120-a sesiune plenară, par. 64). Mai mult, Statele-părți recunosc **dreptul copilului de a se bucura de cel mai înalt standard posibil de sănătate și de facilități la tratamentul bolilor și reabilitatea sănătății, inter alia prin asigurarea unei sănătăți pre-natale corespunzătoare pentru mame** (Convenția privind Drepturile Copilului, art. 24 (1) și (2) (d)). (Convenția, art. 10).

Totuși, studiile arată că până la 90% dintre copiii cu dizabilități sunt uciși înainte de naștere.² În particular, copiii cu afecțiuni debilitante precum Sindrom Down sunt subiecți al tratamentului discriminatoriu care **violează demnitatea inerentă și valoarea persoanei umane** (Convenția, Preambulul (h)) pe criteriu de dizabilitate, care include și persoanele presupuse a avea o dizabilitate (proiectul Comentariului General nr. 6, para. 21). În această ordine de idei, **testele genetice prenatale au efecte pernicioase asupra vieților persoanelor dizabile prin exprimarea unei viziuni dăunătoare asupra lor și prin reducerea diversității umane**³.

Asemenea practici violează unul din principiile de bază ale Convenției, care este **respectul față de diferență și acceptarea persoanelor cu dizabilități ca parte a diversității umane și a umanității** (Art. 3 (d) al Convenției) și sunt văzute ca o formă **letală de discriminare contra copiilor cu dizabilități pe baza vârstei** – specific, pe baza imaturității fizice și mentale a copilului⁴. De asemenea ar putea constitui discriminare, așa cum se menționează în mod just în para. 22 al proiectului de Comentariu General nr. 6 cu privire la starea de sănătate sau genetică sau alte predispoziții spre boală. În acest context, merită de asemenea menționată protecția împotriva discriminării bazate pe caracteristici genetice (UNESCO, Declarația Universală cu privire la Genomul Uman și Drepturile Omului, 11 nov. 1997).

2. Protecția egală a copilului cu dizabilități contra discriminării pe bază de sex

Comitetul a statuat, cu justețe, că fetele sunt printre grupurile de persoane cu dizabilități care trec cel mai adesea prin situații discriminatorii multiple și intersecționale (Proiectul Comentariului General nr. 6, para 41). În această ordine de idei, sexul este una din condițiile dificile care cauzează discriminare multiplă contra persoanelor dizabile (Convenția, Preambulul, (p); Proiectul Comentariului General nr. 6, para. 22) în conexiune cu **selecția prenatală a sexului și cu gendercidul și infanticidul**.

²De ex. Mansfield, C., Hopfer, S. and Marteau, T. M. (1999), *Termination rates after prenatal diagnosis of Down syndrome, spina bifida, anencephaly, and Turner and Klinefelter syndromes: a systematic literature review*. Prenat. Diagn., 19: 808–812; Natoli, J. L., Ackerman, D. L., McDermott, S. and Edwards, J. G. (2012), *Prenatal diagnosis of Down syndrome: a systematic review of termination rates (1995–2011)*. Prenat Diagn, 32: 142–153.

³ D. Pergament, *What Does Choice Really Mean?: Prenatal Testing, Disability, and Special Education Without Illusions*, Health Matrix: The Journal of Law-Medicine, Vol. 23, No. 1 (2013), p. 76

⁴ R. Joseph, *Human Rights and Unborn Child*, p. 157

*Discriminarea persistentă contra populației feminine a condus la o creștere a dezechilibrului între sexe, favorizând bărbații în unele părți ale lumii, pe măsură ce gospodăriile au adoptat practici sex-selective precum infanticidul, practicat de decenii, până la metodele tehnice modern precum ultrasonografia urmată de avort selectiv al fetoșilor de sex feminine, pentru a asigura descendența masculină. Dezechilibrele între sexe sunt în mod particular îngrijorătoare în unele țări sud-asiatice, est-asiatice și central-asiatice, cu unele dovezi suplimentare provenite recent din unele țări europene⁵. Astăzi, circa 100 de milioane de fete ar putea fi „lipsă” ca o consecință, *inter alia*, a preferinței pentru fii și a selecției consecutive a sexului⁶. Gendercidul este o problemă globală, nu doar una prezentă în Asia sau Europa ci și în America de Nord, Africa sau America Latină și este comis peste tot de femeile însărcinate, din proprie inițiativă sau sub presiunea altora (Rezoluția Parlamentului European din 8 oct. 2013 (2012/2273(INI)) (d)).*

În acest sens, merită reamintit că **femicidul, forma extremă a violenței bazate pe gen, este o formă de o gravitate particulară de agresiune contra dreptului la viață** (Comitetul ONU pentru Drepturile Omului, proiectul de Comentariu General nr. 36 la articolul 6 al Pactului Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice, adoptat în cea de-a 120-a sesiune plenară, par. 64). Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului a reafirmat că **avortul selectiv pe criteriu de sex violează principiul fundamental al nediscriminării**. Conform Comitetului, discriminarea contra fetelor este o formă serioasă de violare a drepturilor, care afectează supraviețuirea și toate aspectele vieții la tinerețe precum și capacitatea acestora de a contribui pozitiv la societate. Ele pot fi victime ale avortului selectiv, neglijării și infanticidului (Comentariul General nr. 7 (2005), Dreptul de a nu fi discriminat). Astfel încât este necesară luarea de măsuri pentru prevenirea infanticidului și a selecției prenatale a sexului (ICPD 4.23; ICPD 4.15, Beijing 277 (c), ICPD +5 48).

Concluzii

Viața umană în uter este un domeniu verificabil clinic al vieții⁷. Copiii cu dizabilități au nevoie de protecție și de îngrijire speciale, inclusiv de protecție legală corespunzătoare, înainte ca și după naștere (cf. Preambulului la CDC și Preambulului la Declarația Drepturilor Copilului; CDC, art. 24 (1) și (2) (d); Convenția, art. 10). Protecția egală a copiilor cu dizabilități contra discriminării pe criteriu de vârstă, naștere și sex, necesită **protecție eficientă a copiilor cu diagnostic prenatal de handicap și măsuri pentru eliminarea și prevenirea infanticidului și a selecției prenatale a sexului**. Având în vedere acestea, semnatarii prezentei recomandă Comitetului includerea în Comentariul General nr. 6 la art. 5 al Convenției, *expressis verbis*, **protecția copiilor cu diagnostic prenatal de dizabilitate**.

⁵ A. Liisanantti, K. Beese, *Gendercide: The Missing Women?* Belgium 2012, p. 4

⁶ A. Liisanantti, K. Beese, *Gendercide: The Missing Women?* Belgium 2012, p. 4

⁷ R. Joseph, *Human Rights and Unborn Child*, 2009, p. 158